

Spørsmål 11

Knut Storberget (A) [11:57:27]: Ja, det er egentlig til landbruksministeren, men jeg skjønner at samferdselsministeren har vært så elskverdig å tre inn i hennes sted. Det er greit. Spørsmålet lyder: «I forslaget til ny forskrift om produksjonstilskudd i landbruket åpnes det for at selskaper og samvirkeforetak kan motta produksjonstilskudd. Dette kan åpne for vertikal integrasjon ved at større deler av produksjonskjeden kan eies av samme kapitalaktør, og at det personlige lokale eierskapet til norske jordbruksressurser svekkes. Mener statsråden at en slik utvikling er ønskelig, og at dette vil styrke konkurransen og forbrukernes posisjon?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:58:04]: La meg først konstatere at om et AS kan eie landbrukseiendom, så reguleres det av konsesjonsloven, og ikke i forskrift om produksjonstilskudd, sånn som en tar som forutsetning i spørsmålet. La meg likevel gi et bredere svar. Produksjonstilskuddene har som formål å bidra til å nå de mål for landbrukspolitikken som Stortinget har fastsatt. Det har aldri vært noe mål om at produksjonstilskuddene også skal regulere eierstrukturen for landbruksforetakene. Der finnes det andre virkemidler, bl.a. konsesjonsloven. Denne vurderingen ble gjort allerede i 2002, da forskriften for produksjonstilskudd ble gjort nøytral med hensyn til organisasjonsform. Dagens begrensning i produksjonstilskuddsforskriften – som er foreslått opphevet – er at produksjonstilskudd ikke skal gis til foretak som helt eller delvis eies av aksjeselskap. Allmennaksjeselskap er unntatt, og jeg vil tro at det er det som egentlig er temaet. Strukturdifferensiering av tilskuddene var sterkere i 2001 enn i dag. I dag er de i stor i grad borte. I høringsnotatet fra den gangen ble det omtalt en frykt for at noen ville splitte opp foretak med sikte på å oppnå ekstra strukturtilskudd, altså gjøre hver enhet mindre for å få maksimalt av tilskudd. Så det var begrunnet ut fra kontrollhensyn. Med AS som eier av AS ble det vurdert som vanskelig og kostnadskrevenende å kontrollere hvem som var de bakenforliggende eierne.

I Prop. 106 S om jordbruksoppgjøret forrige år redegjorde departementet for behovet for revidering av produksjonstilskuddsforskriften og omtalte de viktigste endringene som kom til å bli sendt på høring. Det er i dag en rekke foretak som har felles eierinteresser, særlig som følge av det særskilte regelverket vi har hatt for samdrifter. Forslaget til forskriftsendring går ut på å ha felles regelverk for alle. Det vil gi en betydelig forenkling både for bøndene selv og for forvaltningen. Ved vurdering av driftsfellesskap og spørsmål om en eller flere tilskuddsmottakere vil det avgjørende punktet etter dette være om foretakene reelt sett er i driftsfellesskap med hverandre, og ikke om de formelt sett er felles eierinteresser i opplegget.

Samtidig er strukturdifferensiering i arealtilskuddet som nevnt flatet ut sånn at det ikke lenger er mulig å oppnå høyere arealtilskudd gjennom oppsplitting. Departementet har derfor foreslått å oppheve eierskapsbegrensningene. Bakgrunnen er at kriteriene ikke treffer når det gjelder å oppnå

intensjonen, nemlig å hindre at foretak henter ut tilskudd som de ikke har krav på fordi en er i driftsfellesskap. Et formelt felleseie mellom innehaver av ulike foretak er sjelden tilstrekkelig til å konstatere at foretakene drives som én virksomhet. Så lenge selve eierskapsreglene ikke treffer formålet, treffer heller ikke begrensningene som gjelder for AS.

Hvis vi ikke opphever eierskapsbegrensningene, vil dette få særlige konsekvenser for bønder som både er deltaker i samdrift og som driver egen selvstendig husdyrproduksjon. Det kan f.eks. være et foretak som har drevet med melk, men har sluttet med det og nå driver med sauehold, men som er medeier og har lagt melkekvoten inn i et foretak som driver med melkeproduksjon.

Knut Storberget (A) [12:01:09]: Med respekt for at det er samferdselsministeren som svarer – jeg vil i alle fall prøve meg med noen oppfølgings spørsmål.

Det er jo riktig som det nå blir sagt, at konsesjonsloven i veldig stor grad avgjør hvem som skal kunne eie norske landbrukseiendommer. Dette er jo en lov som man har foreslått opphevet, og er det ikke da slik at man, hvis man i større grad åpner opp for at produksjonstilskudd også kan gå til aksjeselskaper, risikerer å bevege seg i en retning hvor det er de store kapitalaktørene som også vil få muligheten til å eie jord og skog, og at det innebærer at vi får færre aktører og mindre konkurranse? Ser samferdselsministeren det dilemmaet i saken?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:01:59]: Nei, det vil ikke være annerledes enn i dag i betydelig grad. For i dag er det jo sånn at hvis man driver med stordriftsfordeler, vil man jo miste mye av tilskuddene, fordi de er strukturert sånn at man får mer støtte per ku hvis man har få kyr, enn hvis man har mange. Det betyr at denne endringen vil jo ikke gjøre at et storkonsern slik det ligger i kortene fra spørteren her – vil ha noe incentiv til plutselig nå å komme inn i det norske markedet. Denne endringen gjør det mer fornuftig for de små og mindre bøndene som har drevet med melk, å gå over til f.eks. å drive med sau. Ved å ha to ulike enheter vil de kunne få tilskudd for den kvoten de har i en samdrift, samtidig som de også får tilskudd til det de driver med separat, f.eks. sau. Det viktige her er at man ikke skal kunne få tilskudd man ikke har rett til, og da handler det om hvorvidt man har driftsfordeler ved at man driver sammen med noen. Så lenge man har separate enheter, vil man altså ikke tjene på det.

Knut Storberget (A) [12:03:05]: Jeg må bare si at dette er jeg veldig uenig i. Det må jo være slik at det nettopp er et kraftig incentiv overfor aksjeselskaper at man nå åpner opp for at denne typen selskaper kan få produksjonstilskudd, og at det vil bidra til at også de vil være interessert i å komme inn i dette markedet. Når man da samtidig ønsker å fjerne konsesjonsloven, har jeg vanskeligheter med å se at det skulle være noen nevneverdig brems mot at vi får den utviklingen i eiendomsstrukturen i landbruket. Jeg skal ikke ta den diskusjonen videre med samferdselsministeren, vi får sikkert – jeg håper vi får – anledning til det i Stortinget. Mitt siste spørsmål, eller det får kanskje være en anmodning, er at denne type veldig viktige strukturdiskusjoner om norsk jordbruk og eierskapet til fornybare, evigvarende ressurser bør tas i

Stortinget. Vil regjeringen bringe denne saken om produksjonstilskudd inn i Stortinget, eller vil man nøye seg med bare å gjøre en endring i forskriften på egen hånd?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:04:04]: Dette ble omtalt under jordbruksoppgjøret. Det er sågar en innstilling, der Arbeiderpartiet og Senterpartiet riktignok er i mindretall, men det betyr altså ikke at Stortinget ikke har fått sagt sitt. Stortinget fikk sagt sitt. Arbeiderpartiet fikk ikke viljen sin. Det betyr ikke at Stortinget må behandle saken på ny inntil Arbeiderpartiet får viljen sin. Jeg minner bare igjen om at de endringene som en nå gjør, har ingenting med hvem som kan eie landbrukseiendommer, å gjøre. Det reguleres andre steder. Dette har med hva slags tilskudd man vil kunne ha rett til. Et AS som eier flere gårdsbruk, f.eks., og slår dem sammen for å få stordriftsfordeler, vil jo på grunn av at de har stordriftsfordelene, miste retten til mye av tilskuddene. Så det økonomiske her er jo innrettet på mindre landbrukseiendommer, ikke på de store, som representanten Storberget hentyder til at AS-ene ville drive.